

8D07100 – «Автоматтандыру және басқару» білім беру бағдарламасы
бойынша философия докторы PhD дәрежесін алуға
«Темір жол көлігіндегі апат салдарын жою кезінде экологиялық
қауіпсіздікті автоматтандырылған бағалаудың әдістері мен модельдері»
тақырыбындағы Шалабаева Майра Хусаиновнаның
диссертациялық жұмысына
ПКР

Казіргі жаһандық индустримальық өркениеттің дамуындағы маңызды өзекті мәселелердің бірі қоршаган органды (ҚО) антропогендік сипаттагы шығарындылармен ластануы болып табылады. Әлемнің дамыған өнеркәсіптік өнірлеріндегі жер үсті көлігі, оның ішінде теміржол көлігі (ТЖК) экономиканың барлық салаларын дамытудың негізіне айналды. Бұл ретте көліктен, оның ішінде ТЖК-ден ҚО-ға экологиялық жүктеме де маңызды болып қала береді. «Көлік – ҚО – адам» үштігінің экологиялық құрамдас бөлігін өзара байланысты кешенді жүье ретінде талдау ТЖК-дегі экологиялық өзекті мәселелердің шиеленісіүі және оның ҚО-ға кері әсерінің күшеоі осы үштіктің экологиялық құрамдас бөлігіне жеткіліксіз назар аударудың салдары екенін көрсетті. Алайда, бұл өзекті мәселе бүгінде бүкіл әлемдегі, ҚР-дағы да, атап айтқанда, ТЖК даму қарқынының салдарынан экологиялық жағдайға әсер ете бастады. Бұл ретте қауіпті жүктерді (ЖЖ) тасымалдау кезінде қауіпті уытты заттардың шығарындыларынан болатын апattyқ жағдайлар ТЖК пайдалану үрдісінде орын алатын ең қауіпті құбылыстардың бірі болып табылады.

Диссидентант жұмысында ТЖК-дегі апattyқ жағдайлардың салдарын жою кезінде экологиялық қауіпсіздікті басқарудың отандық, әлемдік тәжірибелі талдау және қорытуды негізге алынатын кешенді жүйелік тәсілді; жаппай қызмет көрсету жүйесі (ЖҚҚЖ) теориясының әдістері; объектіге бағытталған бағдарламалау әдістері колданылды.

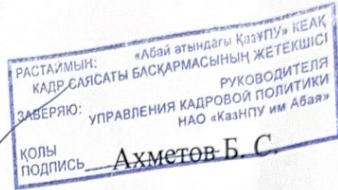
Диссидентациялық жұмыста апattyқ жағдайдың туындау мүмкіндігін ТЖК қауіпсіз жұмыс істеу жағдайының бағдарланған бағаны түрінде ҚЖ теміржол тасымалы жүйесі ресімделді. ЖҚҚЖ әдістері мен осы әдістердің бейімделген нұскалары негізінде математикалық модельдер жетілдірілді, теміржол көлігінің функционалды ішкі жүйесінің құрылымдық бөлімшелерінің апattyқ-қалпына келтіру жұмыстарын ұйымдастырудың әртүрлі сыйбаларын негіздеуге мүмкіндік береді. ТЖК инфракұрылымдық объектілерінде ауа сапасын мониторингілеудің мобиЛЬДІ автоматтандырылған жүйесі жобаланды және іске асырылды.

Диссидентациялық жұмыс ғылыми нәтижелері ашық баспасөзде жарияланған толыққанды аяқталған ғылыми зерттеу болып табылады.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде «Темір жол көлігіндегі апат салдарын жою кезінде экологиялық қауіпсіздікті автоматтандырылған бағалаудың әдістері мен модельдері» тақырыбындағы Шалабаева Майра

Хусаиновнаның диссертациялық жұмысы айтарлықтай жоғары ғылыми-техникалық деңгейде орындалып, 8D07100 – «Автоматтандыру және басқару» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы PhD дәрежесін алуға қойылатын талаптарға сай орындалған деп санаймын, ал оның авторы философия докторы PhD атағына лайыкты.

Ғылыми кеңесші,
Техника ғылымдарының докторы,
профессор

Ғылыми кеңесшінің қолын растаймын